

**ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
(19ος – 21ος ΑΙΩΝΑΣ)»: ΙΟΥΝΙΟΣ 2018 – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2019**

Η ερευνητική ομάδα «Νεοελληνική Μουσική [N.M.] (19ος – 21ος αιώνας)» ιδρύθηκε στη Γ.Σ. της 24ης Απριλίου 2015, της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας με συντονιστές τους Νίκο Μαλιάρα, καθηγητή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. (κύριο συντονιστή), Γιώργο Σακαλλιέρο, αναπληρωτή καθηγητή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ., και Κώστα Καρδάμη, μόνιμο επίκουρο καθηγητή του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Οι έως τώρα δραστηριότητες της ερευνητικής ομάδας για την περίοδο Ιουνίου 2018 – Δεκεμβρίου 2019 συνέχισαν να κινούνται κυρίως σε συμμετοχή των μελών της σε οργάνωση συνεδρίων, συμποσίων και σεμιναρίων, πανελλήνιων και διεθνών, σε συνεργασία με πανεπιστημιακούς, καλλιτεχνικούς και εκπαιδευτικούς οργανισμούς. Η διάχυση του έργου αυτού μέσω του δημόσιου επιστημονικού λόγου, σε εκδηλώσεις και συνεργασίες της ομάδας με κοινωνικούς, πολιτιστικούς και παραγωγικούς φορείς του τόπου, έχει ως στόχο τόσο την επικοινωνία με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, όσο και το να δοθεί βήμα σε νέους αλλά και καθιερωμένους επιστήμονες, μέλη της ομάδας, ώστε να προωθηθούν το έμπυχο δυναμικό της και οι τρέχουσες ερευνητικές κατευθύνσεις που τα παρόντα μέλη εκπονούν. Στο πλαίσιο αντικειμένων και στόχων, οι δραστηριότητες που παρουσιάστηκαν τα έτη 2018 και 2019 αφορούν σε τομείς Ιστορίας, Σύνθεσης, Θεωρίας και ανάλυσης, Εκτέλεσης και ερμηνείας, Κριτικής και αισθητικής, Καθορισμού εκπαιδευτικών κατευθύνσεων, Αρχαιονομίας, καταλογογράφησης και βιβλιογράφησης, με σκοπό την προβολή της Έντεχνης Νεοελληνικής Μουσικής, των προσώπων που τη συστήνουν, των θεσμών και των φορέων που τη διακινούν.

Η ερευνητική ομάδα ΝΜ είχε αξιόλογη παρουσία στο πρόγραμμα και του 10ου αλλά και του 11ου Διατμηματικού Μουσικολογικού Συνεδρίου της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας. Στο 10ο Διατμηματικό Μουσικολογικό Συνέδριο με θέμα «Η μουσική κληρονομιά στη δυτική έντεχνη μουσική», το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Κέρκυρα (26-28 Οκτωβρίου 2018) σε διοργάνωση του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου, παρουσιάστηκαν ανακοινώσεις από μέλη της ομάδας επάνω σε ποικίλα ζητήματα ΝΜ, όπως ιστορικά ευρήματα για τη μουσική δραστηριότητα στις κερκυραϊκές τεκτονικές στοές του 19ου αιώνα (Κ. Καρδάμης), το δημοτικό τραγούδι ως μουσική κληρονομιά σε έργα νεοελλήνων συνθετών (Α.-Μ. Ρεντζεπέρη), ζητήματα ιδεολογίας και αισθητικής στο μουσικοπαιδαγωγικό έργο του Μανώλη Καλομοίρη (Δ. Αυθεντοπούλου) ή η μουσική ελλήνων συνθετών για το θέατρο (Σ. Κατσαρού).

Στο 11ο Διατμηματικό Μουσικολογικό Συνέδριο που διεξήχθη στην Αθήνα (21-23 Νοεμβρίου 2019) σε διοργάνωση του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α., με θέμα «Νεωτερισμός και Παράδοση» και με αφορμή τα 70 χρόνια από το θάνατο του Νίκου Σκαλκώτα, η έμφαση δόθηκε, όπως ήταν φυσικό, στην σκαλκωτική επέτειο και στις δύο συνεδρίες που αφιερώθηκαν στη ζωή και το έργο του σπουδαίου έλληνα συνθέτη μέλη της ερευνητικής ομάδας κάλυψαν πτυχές όπως η φωνητική του μουσική (Γ. Σακαλλιέρος), η μουσική ιδιοσυγκρασία του Νίκου Σκαλκώτα μέσα από τα κείμενά του (Γ. Ζερβός), ενώ, κατά τα λοιπά, παρουσιάστηκαν και ανακοινώσεις που αφορούσαν εκδοτικά και μορφοποιητικά ζητήματα επάνω στα *Trois Chansons Macédoniennes* του Αιμ. Ριάδη (Αθ. Τρικούπης), ζητήματα καταλογογράφησης και κριτικών εκδόσεων επάνω στο συνθετικό έργο του Γεωργίου Πονηρίδη (Ξ. Κωνσταντινίδου), παρουσιάσεων έργων άλλων συνθετών (όπως ο Γ. Α. Παπαϊωάννου)

που να σχετίζονται με τον Σκαλκώτα (Μ. Ντούρου) ή ζητήματα ιστορικής έρευνας όπως οι βαυαρικές επιρροές στην μουσική ζωή της Αθήνας τον 19ο αιώνα (Α. Χατζηαθανασίου). Είναι σημαντικό να σημειωθεί η παρουσία θεμάτων ανακοινώσεων ΝΜ τόσο στο 10ο όσο και στο 11ο Διατμηματικό Συνέδριο – πέρα από μέλη Δ.Ε.Π. ή διδάκτορες μουσικολογίας – και από τη νεότερη γενιά, αυτή των υποψηφίων διδασκτόρων των ελληνικών Τ.Μ.Σ.

Στο διεθνές συνέδριο “Skalkottas Today” που συνδιοργανώθηκε από τη Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος «Λίλιαν Βουδούρη», την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, την Ένωση Ελλήνων Μουσουργών, το Ίδρυμα Χουρμούζιου – Παπαϊωάννου και το Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου, με την υποστήριξη της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας, μέλη της ομάδας ΝΜ είχαν έντονη παρουσία και παρουσίασαν διάφορες πτυχές του συνθέτη, όπως: τη σχέση του συνθέτη με το βωβό κινηματογράφο στο Βερολίνο (Π. Βούβαρης), τη θέση του ως παράδειγμα για την αυγή του νεοελληνικού μεταπολεμικού μοντερνισμού (1950-65) (Κ. Χάρδας), την χρονοπεριοδολόγηση των σπουδών του Σκαλκώτα στο Βερολίνο (Χ. Ξανθουδάκης), αναλυτικές επισημάνσεις σε έργα μουσικής δωματίου (Γ. Ζερβός), τις ετεροαναφορές από δημοφιλή, παραδοσιακή και μουσική του 19ου αιώνα στα πιανιστικά του έργα (Λ. Ράμου), καθώς και ζητήματα της θέσης του συνθέτη στο κοινωνικό και καλλιτεχνικό κατεστημένο της εποχής (Κ. Ρωμανού).

Μια άλλη δραστηριότητα αφιερωμένη επίσης στα 70 χρόνια από τον θάνατο του Σκαλκώτα ήταν το διήμερο αφιέρωμα στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης «(Ξανα)ανακαλύπτοντας τον Σκαλκώτα» (7-8 Δεκεμβρίου 2019) που συνδιοργανώθηκε με το Τμήμα Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ. Στην επιστημονική ημερίδα συμμετείχαν μέλη της ερευνητικής ομάδας ΝΜ με ανακοινώσεις για τη ζωή και διάφορες πτυχές του έργου του Σκαλκώτα (Γ. Σακαλλιέρος, Κ. Χάρδας, Π. Βούβαρης, Λ. Ράμου), λειτούργησαν δύο εργαστήρια, μουσικής ανάλυσης και μουσικής ερμηνείας, ενώ δόθηκε και συναυλία με έργα του συνθέτη που εμπεριείχε και πρώτες εκτελέσεις έργων του (Λ. Ράμου).

Σημαντική ήταν και η παρουσία μελών της ερευνητικής ομάδας ΝΜ στο Διεθνές μουσικολογικό συνέδριο «Μουσικές και πολιτισμικές ωσμώσεις στα Βαλκάνια» (Βουκουρέστι, 2-6 Σεπτεμβρίου 2019) που διοργανώθηκε από το Εθνικό Πανεπιστήμιο Μουσικής του Βουκουρεστίου σε συνεργασία με την Περιφερειακή Ένωση της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας για την Μελέτη της Μουσικής των Βαλκανίων. Ήταν μια ευκαιρία να παρουσιαστούν όψεις της έρευνας της ΝΜ σε ένα διεθνές κοινό. Παρουσιάστηκαν όψεις της θέσης των Ελλήνων απέναντι στη Δύση κατά την ύστερη βυζαντινή και πρώιμη οθωμανική περίοδο (Κ. Ρωμανού), η επίδραση της πολιτισμικής πολιτικής στη δημιουργία θεσμών προώθησης της μουσικής ζωής κατά τον 20ό και πρώιμο 21ο αιώνα (Γ. Σακαλλιέρος), ενώ σημαντική ήταν και η παρουσίαση ερευνητικών θεμάτων ΝΜ σε ένα διεθνές κοινό από υποψήφιους διδάκτορες των ελληνικών Τ.Μ.Σ. (Θ. Ιορδανίδου, Χ. Σκαρλάτου και Δ. Αυθεντοπούλου).

Όσον αφορά τους συντονιστές της ερευνητικής ομάδας ΝΜ, μέσα στις ποικίλες τους δραστηριότητες είναι σημαντικό να τονιστεί η προσπάθεια διάχυσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων για τη ΝΜ στο εξωτερικό μέσα από τις ξενόγλωσσες δημοσιεύσεις των Νίκου Μαλιάρα “Alternative Greek national music: the case of Petros Petridis” και Κώστα Καρδάμη “Odes, anthems and battle songs: creating citizens through music in Greece during the long nineteenth century” στο συλλογικό τόμο *Music, Language and Identity in Greece. Defining a National Art Music in the Nineteenth and Twentieth Centuries* (επιμ. Polina Tambakaki, Panos Vlagopoulos, Katerina Levidou, Roderick Beaton) που εκδόθηκε το 2019 από τον σημαντικότατο εκδοτικό οίκο Routledge, αλλά και τη δημοσίευση επίσης του Κώστα Καρδάμη, “Orientalism in the

Ionian Islands' music", στο: Reinhard Strohm (επιμ.), *The Music Road. Coherence and Diversity in Music from the Mediterranean to India*, στη σειρά "Proceedings of the British Academy" (London: The British Academy, 2019), σ. 296-317. Στα πλαίσια διασύνδεσης της μουσικολογίας με την μουσική πράξη, σημειώνεται η συνεισφορά του Κώστα Καρδάμη στην έρευνα, την τεκμηρίωση και στα κείμενα του προγράμματος για την αναβίωση της οπερέτας του Αλέξανδρου Γκρεκ, *Μυριέλλα* (Κέρκυρα, 6-8 Δεκεμβρίου 2019), σε παραγωγή της Φιλαρμονικής Εταιρείας Κερκύρας. Στο ίδιο πλαίσιο περιλαμβάνεται η ερευνητική δραστηριότητα που σχετίζεται με τις εκτελέσεις ελληνικών έργων και την προβολή εν γένει της ΝΜ από τη Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών, της οποίας πρόεδρος είναι ο Νίκος Μαλιάρας, καθώς σημαντικό μέρος αυτών των έργων έχει ανακαλυφθεί και αποκατασταθεί από την μουσικολογική έρευνα που υλοποιείται με διάφορες μορφές και σε διάφορα επίπεδα στα ελληνικά πανεπιστήμια. Αναφέρονται επί παραδείγματι οι παρουσιάσεις της όπερας *Περουζέ* του Θεόφραστου Σακελλαρίδη (στο Φεστιβάλ Αθηνών – Ηρώδειο, 2018) και της δραματικής όπερας *Μαρία Αντωνιέτα* του Παύλου Καρρέρ (2 Δεκεμβρίου 2019). Τονίζεται ότι προσπάθειες αναβίωσης λυρικών έργων, όπως τα τρία παραπάνω, ενεργοποιούν φορείς και εκτός πανεπιστημίου (λυρικούς τραγουδιστές, χορωδίες, μουσικούς οργανισμούς) και διασυνδέουν την μουσικολογική έρευνα της ΝΜ (αποκατάσταση, κριτική έκδοση παρτιτούρας) με ένα πολύ ευρύτερο κοινό, διαχέοντας έτσι τα αποτελέσματά της και διασυνδέοντάς την με την κοινωνία. Τέλος, το βραβείο Μουσικολογικού Συγγράμματος 2018 από την Ένωση Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών έλαβε η μονογραφία του Γιώργου Σακαλλιέρου, *Dimitri Mitropoulos and His Works in 1920s. The Introduction of Musical Modernism in Greece* (Αθήνα: Κέντρο Ελληνικής Μουσικής, 2016).

Η ερευνητική ομάδα ΝΜ πρόκειται να έχει μια έντονη παρουσία, τόσο με ατομικές ανακοινώσεις όσο και με στρογγυλές τράπεζες και συζητήσεις, στο επερχόμενο συνέδριο «Νεοελληνική Μουσική: Ζητήματα Ιστορίας και Ιστοριογραφίας – Με αφορμή τα 50 χρόνια από τον θάνατο του Σπύρου Μοτσενίγου» που συνδιοργανώνεται στην Κέρκυρα από 13 έως και 15 Μαρτίου 2020 από το Εργαστήριο Ελληνικής Μουσικής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου και τη Φιλαρμονική Εταιρεία Κερκύρας. Επίσης, κρίνεται σκόπιμη η συμμετοχή της ομάδας στα δύο επερχόμενα διεθνή συνέδρια περί των ελληνογερμανικών σχέσεων που διοργανώνουν το Κέντρο Νέου Ελληνισμού (CeMoG) του Freie Universität Berlin σε συνεργασία με το Εργαστήριο Ελληνογερμανικών Σχέσεων (ΕΜΕΣ) του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, με θέματα: α) «Ελληνογερμανικές διασταυρώσεις από τη Γερμανική Αυτοκρατορία στην εισβολή της Βέρμαχτ στην Ελλάδα (1871-1941)», το οποίο θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα στις 1-4 Απριλίου 2020, και β) «Η μεταπολεμική ανανέωση των ελληνογερμανικών σχέσεων», το οποίο θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα στις 2-4 Νοεμβρίου 2020.

Τέλος, εξακολουθεί να κρίνεται σκόπιμη η διασύνδεση της ερευνητικής ομάδας με τα τρία Τμήματα Μουσικών Σπουδών (Α.Π.Θ., Ε.Κ.Π.Α. και Ι.Π.) και του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του ΠΑ.ΜΑΚ., ώστε προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές αλλά και υποψήφιοι διδάκτορες να έρχονται σε επαφή με τους στόχους της ομάδας, διευρύνοντας το έμπυχο corpus της και συμμετέχοντας στις δραστηριότητές της. Ήδη, η παρουσία μελών της ομάδας ΝΜ σε ημερίδες υποψηφίων διδακτόρων που πραγματοποιήθηκαν στα ελληνικά Τ.Μ.Σ. μέσα στο 2018 και το 2019 (αλλά και οι προαναφερθείσες παρουσίες των τελευταίων σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια με θέματα ΝΜ την ίδια περίοδο) επιβεβαιώνουν τη σημασία αυτής της αμφίδρομης συμμετοχής και της ανάγκης συνέχισής της στο πλαίσιο διαμόρφωσης της νέας γενιάς των ελλήνων μουσικολόγων.

Οι συντονιστές:

- Νίκος Μαλιάρας, καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. (κύριος συντονιστής) (nmaliaras@music.uoa.gr, maliaras.nikos@maliaras.gr)
- Γιώργος Σακαλλιέρος, αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. (sakallieros@gmail.com)
- Κώστας Καρδάμης, μόνιμος επίκουρος καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου (kardamis@ionio.gr)

19 Δεκεμβρίου 2019